

Üstökösök

május

Észlelő	Észlelés	Műszer
Brlás Pál (Szeged)	7	7x50 B
Dankó János (Seattle, USA)	1	10x50 B
Földesi Ferenc (Veszprém)	4	15x50 B
Gyenizse Péter (Komló)	4	8x30 B
Harnicsár József (Székesfehérvár)	1	8 L
Ivány Tamás (Ivád)	1	15 T, 10x50 B
Jónás Károly (Budapest)	5	15 T, 10x50 B
Kiss László (Horgos, YU)	4	10x50 B
Kocsis Antal (Balatonkenese)	2	8 L
Kónya András (Szomolya)	1	11 T
Mihály László (Héhalom)	1	8,3 L
Mizser Attila (Budapest)	2	20x60 B
Molnár Gábor (Ivád)	1	15 T, 10x50 B
Petrovics Péter (Budapest)	1	20x60 B
Sárneckzy Krisztián (Budapest)	3	8 L
Szarka Levente (Kecskemét)	7	16 T, 20x60 B
Szauer Ágoston (Pápa)	1+fotó	11 T, 10x50 B
Szöllösi Attila (Kecskemét)	1	16 T
Tepliczky István (Budapest)	1	7x50 B
Vicián Zoltán (Héhalom)	1	25 T
Zajác György (Debrecen)	1	7x50 B
Zalezsák Tamás (Pécs)	1	7x50 B

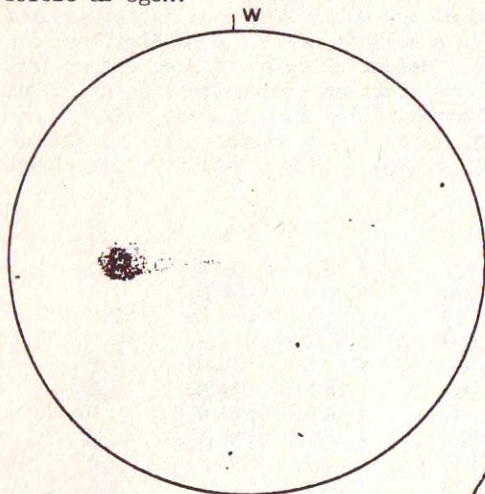
Június 6-ig 22-en 51 észlelést küldtek az Austin (1989c₁) üstökösről. Brlás Pálnak köszönhetően érkezett egy észlelés telefonon az Egyesült Államokból.

Sajnos az üstökös messze elmaradt a várakozástól. Joggal hiányolták az észlelők a márciusi Meteorban megrajzolt szép fényes csóvát. A nagy hírverésnek azért mégis volt eredménye: sokak figyelme fordult az üstökösök felé. Többeknek ez volt életük első üstököse. De sok amatörtársam számára az üstökös látványa csalódást okozott.

A hónap során 12 különböző éjszakán történt észlelés. Sajnos a legtöbb megfigyelés rossz légköri viszonyok közepette készült. A hó elején néhány nagyon jó átlátszóságú hajnalt használhattak ki észlelőink. Ekkor az üstökös összfényessége $4^m,5-5^m$ körüli volt. Az észlelők nagyrésze igen halvány, vékony kis csóvát említett. A kóma sűrűsödési foka ekkor még magas volt (DC 7-8), de a hó végére teljesen "elkenődött" (DC 3-4). Több vidéki észlelő szabad szemmel is látta az üstököst. A kóma alakja kissé elliptikus, átmérője 10' körüli volt.

A következő derült időszak a hó közepén következett, de ekkor már a Hold fénye zavarta az észlelést. Az üstökös összfényessége $5^m-5^m,5$ között mozgott. Csóvát már csak a fényerős távcsövekkel észlelők említene, de azok is csak bizonytalanul írnak róla. Az üstökös látványa legjobban egy gönbhalmazra emlékeztet.

A hó végére az üstökös mozgása nagyon felgyorsult, így néhány nap alatt az égi egyenlítő alá került. Május 31-én elérte a halmazokban gazdag Sagittarius csillagképet. Az észlelések 6^m – $6^m_{,5}$ -s összfényességről számolnak be. Szinte teljesen diffúzzá vált, és egy jellegtelen "paca" lett belőle az égen.

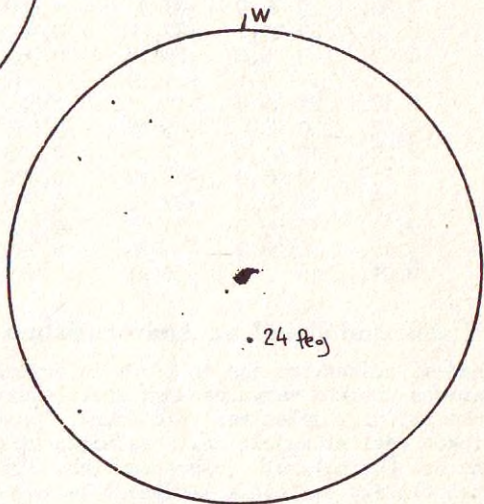

Május 3. 1:33--1:45 UT

162/520 RFT, 21x

(Szarka Levente)

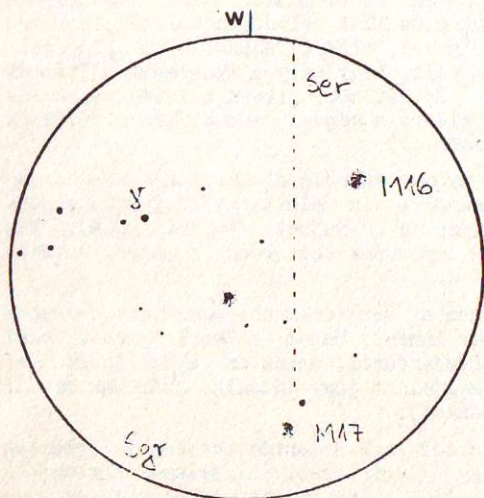
A kóma diffúz és elnyúlt a csóva irányában. Csak EL-sal látszik a vékony, igen hosszú csóva.

Május 16. 1:45 UT

20x60 B (Sárnecky Krisztián)

Könnyen látszik a kiterjedt kóma, amely rendkívül finoman olvad az égi háttérbe. Néha EL-sal, de inkább KL-sal egyértelműen látszik a lehető finom, vékony csóva.

Május 31. 0:30--1:15 UT

10x50 B (Kiss László)

Szép hármast alkot az M17-tel és az M16-tal a Sct-Ser-Sgr határán. Diffúz objektum, egyenesen fényesedik a közepe felé. Jóval halványabb az előrejelzésnél.

ZALEZSÁK TAMÁS

A nyár üstököse

David H. Levy május 20-án 40 cm-es távcsövével felfedezte hatodik üstökösét. Az előzetes pályaelemek alapján történt számítások szerint augusztus végére remélhetőleg eléri a 4^m-t. Az elongáció értékei szempontjából ennél jobb pozícióban már nem is képzelhető el egy üstökös. A "túl jó" elongációs érték következtében az üstökös csóvája a Földről nézve épp az átellenes oldalon lesz. Így hiába a nagy fényesség, valószínűleg nem fogunk csóvát látni augusztusban. Az előzetes pályaelemek miatt az előrejelzett és a valódi pozíció között komoly eltérések adódhatnak, főleg augusztustól, de ez nem fog megfigyelési nehézséget okozni egy ilyen fényes üstökösnél. Az alábbiakban 1950-es koordinátákat közlünk, a május 21—26. közötti észlelések alapján. (IAU C. 5023)

Dátum	RA	D	R	r	E	m ₁
7.13.	0 ^h 0 ^m ,4	+29 ^o 41'	1,527	1,923	96 ^o Ny	7 ^m ,7
7.18.	23 55,2	+29 32	1,370	1,861	101 Ny	7,4
7.23.	23 47,7	+29 13	1,213	1,798	107 Ny	7,0
7.28.	23 36,9	+28 33	1,059	1,735	114 Ny	6,5
8. 2.	23 21,7	+27 22	0,907	1,673	121 Ny	6,0
8. 7.	23 0,0	+25 18	0,763	1,611	129 Ny	5,5
8.12.	22 29,1	+21 39	0,631	1,549	140 Ny	4,9
8.17.	21 45,8	+15 21	0,520	1,488	151 Ny	4,3
8.22.	20 48,4	+ 5 16	0,446	1,428	155 K	3,8
8.27.	19 41,0	- 7 37	0,428	1,369	141 K	3,5
9. 1.	18 35,0	-19 17	0,470	1,311	120 K	3,5
9. 6.	17 40,3	-27 8	0,556	1,256	103 K	3,7
9.11.	16 59,0	-31 48	0,667	1,202	89 K	3,9
9.16.	16 28,7	-34 36	0,789	1,152	79 K	4,1
9.21.	16 6,2	-36 21	0,915	1,105	70 K	4,2

"Üstököstalálkozó" az Andromédában

Májusi számunkban számos téves információ jelent meg a Cernis—Kiuchi—Nakamura-üstökös magyarországi észleléseivel kapcsolatban. A fiaskó legfőbb oka az, hogy jeles asztrofotósunk, Csiszár Tibor a Skorichenko—George-üstökös régi előrejelzéseit használta március 17-i felvétele kiértékelésekor. Az üstökös helyzete jelentősen (kb. 2°,5-kal) eltért a pontatlan előrejelzéstől, így észlelnék következtése az volt, hogy vagy a Skorichenko "tévedt el" ilyen messzire vagy — esetleg — új üstököst sikerült lefényképeznie. (Ez azonban egészen másként került közlésre a májusi szám cikkében, melynek valódi szerzője egyébként Zalezsák Tamás...)

Eközben Dömény Gábor folyamatosan nyomon követte a Skorichenko—George-üstököst, a friss előrejelzéseket használva. Az "elbitangolt" Skorichenko—George-üstököst 17-én ő is észlelte (pontos LM-rajzot készített róla). Nem "hitte", hanem tudta, hogy mit lát — ugyancsak eltérően a májusi üstökös rovat állításától.

Így hát a kérdéses Csiszár-fotón nem a Cernis—Kiuchi—Nakamura szerepel (márc. 17-én jó 6°-kal ÉNy-ra volt már innen), hanem a Skorichenko—George! Sajnos nincs szó független magyar felfedezésről, amint az a The Astronomer c. angol amatőr lap májusi számában megjelent (úgy látszik, akárcsak mi, ők sem ellenőrizték kellőképpen állításukat).

Igen sajnálatos, hogy az érintettektől csak jelentős késéssel érkeztek meg a pontos beszámolók, illetve, hogy a legfrissebb pályaelemek birtokában sem tudtunk fényt deríteni a dolgok valódi állására. Mentségül csak az hoz-

ható fel, hogy a két üstökös igen közel volt egymáshoz március közepén, így a Cernis-Kiuchi-Nakamura független felfedezésére valóban megvolt az esély.

MIZSER ATTILA

Még egyszer a Cernis-Kiuchi-Nakamuráról

Már a cím is egy kicsit hamis, mert igazából nem erről, hanem a Skorichenko-George (1989e₁) üstökösről lesz szó. Időrendi sorrendben tekintsük át az 1989e₁ észlelését.

Mint tudjuk, a felfedezés időpontja 1989. december 17-e. Első ízben január közepén értesülhettünk erről a Meteor Gyorshírekben, ahol természetesen pályaelemek és pozícióadatok is szerepeltek. Másodszor pedig a hamarosan megjelenő januári Meteorból mindenki megtudhatta az üstökös koordinátáit és egyéb adatait. Mivel ez április 22-ig terjedt, ezért további előrejelzések már nem jelentek meg. A Meteor májusi számából megtudtuk, hogy az üstököst elsősorban halványasága miatt nem látták az észlelők február-március során. A közepes vagy nagyobb távcsővel rendelkezők viszont nem észlelték — vagy nem találták meg? Jónagam pl. február közepén 25 cm-es Dobsonnal próbálkoztam, de eredménytelenül. Ugyanazén hónap vége felé Zaleszák Tamás meglátogatott, és ekkor sikeresen észleltük az üstököst az Androméda csillagképben, közel a Lacertához, nagyjából 39° deklináción, két 7^m,4-s csillag közelében. Ez a hely mintegy 1,5-kal keletebbre volt a számítottnál! Mármost az előzetesen számítottnál, ugyanis időközben új pályaelemeket számoltak, s ennek következtében az előrejelzett pozíciók is megváltoztak.

Legközelebb március 13-án észleltem a Skorichenko-George-üstököst (már az új előrejelzések alapján, melyeket Zaleszák Tamástól kaptam) a RA= 0^h25^m3, D= 41°42' pozíciónál. Könnyen megtaláltam, de a régi előrejelzéshez képest már 2°2'-kal keletebbre!

Ezután következett az a bizonyos március 17-e. Erre vagy az előző napra nagyon vártam, mert úgy számítottam, hogy egy látómezőben észlelhetem az 1989e₁ üstököst az Androméda-köddel. Valóban így is lett! Március 17-én 18:30 UT-kor a RA= 0^h14^m2, D= +42°2' pozícióban észleltem a Skorichenko-George (1989e₁) üstököst, 25 cm-es távcsővel, 37x-es és 92x-es nagyítást alkalmazva. 8^m—8^m,5-s homogén, kerek foltnak mutatkozott, gyenge központi sűrűsödéssel. Ismét hajszálra pontosan az új előrejelzésnek megfelelő helyen.

S itt álljunk meg egy kicsit, és vágjunk elébe az eseményeknek! Történt ugyanis, hogy ezen égi hely közelében, mintegy 8'—10'-re 1990. március 12,9-kor egy eddig ismeretlen, új üstökös haladt el. Ez az üstökös ekkor még fel sem volt fedezve! De én sem láttam, mert mint már említettem, ekkortájt a Skorichenko-George-üstököst észleltem az M31-től 3°-kal Ny-ra. Tehát az új üstökös — mire Cernis 14,79-kor felfedezte —, már túl volt ezen a pozíción, a Skorichenko-George pedig 17-én ért oda. Ugyanakkor pedig (17,47-kor) a 9^m,0-s 1990b üstökös a RA= 1^h8^m,8, D= 44°40' pozícióban tartózkodott. Ez pedig mintegy 5°-kal "odébb van"...

Végezetül pedig az "utólag könnyű okosnak lenni" szellemében jegyzem meg, hogy az 1990. március 23-i keltezésű Meteor Gyorshírek 1990/2. számában közzétett koordinátákból mindenképpen az következik, hogy az 1990b üstökös még felfedezésékor, vagy inkább előtte volt ott, ahol a mi üstökösünk 17-én.

DÖMÉNY GÁBOR